

Мадонна (1925)

Багрянний Іван Павлович

*У наших раї на землі
Нічого кращого немає —
Як тая мати молодая
З своїм дитяточком малим.*
Т. Шевченко

На станції шум завис під потолком зали... Наштрикнувся на люстри і у конвульсіях шелестів крильми, царапав замурзані барельєфи.

День рюмсава розрізаний на рейках, і текли сльози по вікнах. Розплаканий день підпоїв і людей своїми слізьми.

Лице у воротник... очі в стакан... І під брязк бутілок і стаканів чавкають і сопуть.

Зрідка стиха підходить "скорий". Тоді вливається нова валка людей.

Спішать... Липнуть на ослони... Метушаться... Такі ділові, такі розумні...

Чавкання під люстрами утворюється і тоді на їх шелестить шум. А з буфету звяк — монета на монету.

Он там хтось сидить на асфальті!.. Там, де купа окурків і величезна плювательниця, де подальше від світла. Де звалляні люде, як дрова... і лиця сірі, як сірий день. Вона сидить на холоднім полу; в біблейській позі, під біблейським плащем на асфальті.

Розвісила свою намоклу нудьгу на бильці, свою порепану печаль на скронях...

Розкрила груди і — під станційний шум — колисає дитя.

Лице в чорних плямах, а вії нагадують юність.

На лиці і в позі покора і ляк... Руки грязні і чорні... Ноги сховались під плащем з драної ряднини — вони репані, в курятах... Спина перегнулась; збився платок: нечесані коси опали на немовлятко з украденим віком.

Біле, як віск, личко тліє... теребить сухі грязні груди і усміхається заплющеними очима. Ручки маленькі, сухенькі давлять груди... А в матері голод підвів темні смуги під очі.

По горбатовому носі скотилась сльоза і впала на личко — іскорка загнаної любови крапає з очей. О! — кап... на голівку...

Сірий день відокремив її сіру на сірі полотнища грубих панелів. — Мадонно моя на асфальті!

Дівчинка притулилась збоку. Очима-фосфоритами з-під лоба з лахміття упала на цятку в буфеті. На одну цятку... Хліб. — І не хоче одірвать.

На лиці тавро матері... Тавро порожніх вулиць... підтиння і людського глуму.

— Мадонно моя на асфальті!.. Мадонно в пльовках.

І тільки зуд монотонний під люстрами, і тільки зуд. Ревнув потяг — і скрикнула дитина, і шум як ошпарений метнувся в барельєфи. Плачем-скулінням прошпилило блажність; засмерділа злість. І зойк дитячий попав під грязну підметку людей.

І прибіг за ними потяг:

— "Двадцять четв'ортий... Київ... Москва..."

— А... а... а... — розпеленався і вторить дитячий плач. Вторить сірий день, розрізаний на рейках.

Потяг щось пообідав, і побігли люди. А по них хльоскав плач. "Ей ты, шпана!.. Ану! Викатывайсь... Пішов. А три парі очей дивились услід. Одні звиклі — з ненавистю. Другі злякані — з ненавистю. Треті манісінькі і розкритий ротик — треті з цікавістю. Як стрілочник пропускає потяг за потягом і нічого від їх не жде так це:

— 1-й... 20-й... 100-й...

А на люстрах шум. А на вікнах потьоки. Лізе сирість і дим по панелі. А по асфальту:

— Шпана, і чого шляєшся тут?

А з буфету бряжчать стакани: і чого ти шляєшся тут?

Надвечір потянула за собою намоклу стуму. Перелізла далі... Аж туди перелізла під рештовку, на сміття, де проводять ремонт.

На кучі мусору, озираючись, колисає дитину. А крізь щілину дивиться шум. А у вікно барабане дощ.

— Мадонно на смітті...

— Мадонно моя.

Жмеринка, 1925 р.

Джерело: *Багрянний І. П.* Вибрані твори. — К: Книга, 2007. — 366 с.

Постійна адреса: http://ukrlit.org/bahrianyi_ivan_pavlovych/madonna